

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆՈՒՆԻՑ

Երևան քաղաքի առաջին ատյանի
ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան,
նախագահող դատավոր՝ Վ.Ջիվանյան

Հայաստանի Հանրապետության
վերաքննիչ քրեական դատարան,
նախագահող դատավոր՝ Ն.Հովակիմյան

20 փետրվարի 2026 թվական

ք.Երևան

ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը (այսուհետ՝ Վճռաբեկ դատարան),

նախագահությամբ՝
մասնակցությամբ դատավորներ՝

Հ.ԱՍԱՏՐՅԱՆԻ
Ս.ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԻ
Հ.ԳՐԻԳՈՐՅԱՆԻ
Ա.ԴԱՆԻԵԼՅԱՆԻ
Լ.ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆԻ
Ա.ՊՈՂՈՍՅԱՆԻ

գրավոր ընթացակարգով քննության առնելով ՀՀ վերաքննիչ քրեական
դատարանի՝ 2025 թվականի հուլիսի 18-ի որոշման դեմ ՀՀ գլխավոր դատախազի
տեղակալ Լ.Գրիգորյանի հատուկ վերանայման վճռաբեկ բողոքը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց

Վարույթի դատավարական նախապատմությունը.

1. [REDACTED] ՀՀ հակակոռուպցիոն կոմիտեում, առանձնապես խոշոր չափերով փողերի լվացում կատարելու վերաբերյալ հաղորդման հիման վրա, ՀՀ քրեական օրենսգրքի 296-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետով նախաձեռնվել է թիվ [REDACTED] վարույթը:

2024 թվականի փետրվարի 20-ին քրեական վարույթի նյութերը ՀՀ գլխավոր դատախազության միջոցով ուղարկվել են ՀՀ քննչական կոմիտեի հատկապես կարևոր գործերի քննության գլխավոր վարչություն՝ նախաքննությունը շարունակելու համար:

2. 2025 թվականի հունիսի 3-ին ՀՀ քննչական կոմիտեի հատկապես կարևոր գործերի քննության գլխավոր վարչության [REDACTED]

[REDACTED] բանկային գաղտնիքի առգրավում կատարելու վերաբերյալ միջնորդություն է ներկայացրել Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան (այսուհետ՝ նաև Առաջին ատյանի դատարան)՝ խնդրելով թույլատրել բանկային գաղտնիք պարունակող փաստաթղթերի առգրավում, մասնավորապես՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի միջոցով առևտրային բանկերից և վարկային կազմակերպություններից, իսկ գործունեությունը դադարեցված կամ այլ բանկի կամ վարկային կազմակերպության հետ միավորված լինելու դեպքում՝ դրանց իրավահաջորդներից հավաքագրել, ապա Կենտրոնական բանկից առգրավել [REDACTED]

[REDACTED] անվամբ այդ բանկերում և վարկային կազմակերպություններում երբևէ՝ մինչև տվյալների տրամադրման պահն ընկած ժամանակահատվածում ձևավորված (գեներացված) ու առկա բանկային գաղտնիք պարունակող ողջ տեղեկատվությունը: Միջնորդել է նաև միջնորդությունը բավարարելու դեպքում, հաշվի առնելով Կենտրոնական բանկի կողմից մեկ տասնյակից ավել առևտրային բանկերից և վարկային կազմակերպություններից առգրավման ենթակա տեղեկատվության (փաստաթղթերի) հավաքագրման համար

պահանջվող հնարավոր ժամկետները, թույլատրել առգրավումը կատարել առգրավման ենթակա բանկային գաղտնիք պարունակող տեղեկությունները (այդպիսիք պարունակող փաստաթղթերը) հավաքագրված լինելու մասին վարույթն իրականացնող մարմնին իրազեկելուց հետո՝ 10 օրվա ընթացքում, իսկ նման կերպ ժամկետ սահմանելը նպատակահարմար չհամարելու և առգրավման կոնկրետ ժամկետ սահմանելու անհրաժեշտության դեպքում, հաշվի առնելով հիշյալ պատճառաբանությունը, թույլատրել առգրավումը կատարել սույն միջնորդության վերաբերյալ որոշում կայացնելու օրվանից երկու ամսվա ընթացքում:

Առաջին ատյանի դատարանի՝ 2025 թվականի հունիսի 4-ի որոշմամբ նախաքննության մարմնի միջնորդության հիման վրա հարուցվել է ապացուցողական գործողություն կատարելու վարույթ:

Առաջին ատյանի դատարանի՝ 2025 թվականի հունիսի 5-ի որոշմամբ նախաքննության մարմնի միջնորդությունը մերժվել է:

3. ՀՀ գլխավոր դատախազության

_____ հատուկ վերանայման բողոքի քննության արդյունքում, ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանը (այսուհետ՝ նաև Վերաքննիչ դատարան) 2025 թվականի հուլիսի 18-ի որոշմամբ բողոքը մերժել է՝ Առաջին ատյանի դատարանի՝ 2025 թվականի հունիսի 5-ի որոշումը թողնելով անփոփոխ:

4. Վերաքննիչ դատարանի վերոնշյալ որոշման դեմ ՀՀ գլխավոր դատախազի տեղակալ Լ.Գրիգորյանը ներկայացրել է հատուկ վերանայման վճռաբեկ բողոք, որը Վճռաբեկ դատարանի՝ 2025 թվականի սեպտեմբերի 26-ի որոշմամբ ընդունվել է վարույթ և սահմանվել է դատական վարույթի իրականացման գրավոր ընթացակարգ:

Վճռաբեկ բողոքի հիմքերը, փաստարկները և պահանջը.

Վճռաբեկ բողոքը քննվում է հետևյալ հիմքերի սահմաններում՝ ներքոհիշյալ փաստարկներով.

5. Բողոքի հեղինակի պնդմամբ՝ Վերաքննիչ դատարանը, անփոփոխ թողնելով Առաջին ատյանի դատարանի որոշումը, թույլ է տվել դատական սխալ՝

քրեադատավարական օրենքի էական խախտում, սխալ է մեկնաբանել ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 239-րդ հոդվածի 4-րդ մասը, ինչի արդյունքում թույլ է տվել նույն օրենսգրքի 15-րդ հոդվածով սահմանված՝ վարույթի հանրայնության սկզբունքի խախտում:

5.1. Բողոքաբերը նշել է, որ Առաջին ատյանի դատարանը պատշաճ կերպով չի ուսումնասիրել քննիչի կողմից միջնորդությանը կից դատարան ներկայացված նյութերը և եկել է ոչ իրավաչափ եզրահանգման, որ միջնորդությամբ չի հիմնավորվել [REDACTED]

[REDACTED] ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 239-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 4-րդ կետով նախատեսված սուբյեկտ հանդիսանալու հանգամանքը, մինչդեռ, քննիչը միջնորդությանը կից դատարան է ներկայացրել [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED] Վերոգրյալի հիման վրա, բողոքաբերը եզրահանգել է, որ դատարանին ներկայացվել է այնպիսի փաստական տվյալ, որով ուղղակիորեն հաստատվում է, որ առկա է հիմնավոր ենթադրություն այն մասին, որ [REDACTED]

[REDACTED] գործունեությունն ամբողջությամբ կամ վերաբերելի մասով կառավարվում, վերահսկվում կամ որևէ կերպ փաստացի ուղղորդվում է [REDACTED] կողմից, և բանկային կամ հարակից գաղտնիք պարունակող փաստաթղթերը կամ առարկաներն ուղղակիորեն առնչվում են վերջինիս վերագրվող փաստերին:

Բողոքի հեղինակը նշել է, որ քննիչի կողմից դատարան է ներկայացվել ՀՀ տարածքում գտնվող բանկերից և վարկային կազմակերպություններից օրենքով սահմանված կարգով առգրավված [REDACTED]

[REDACTED] վերաբերող բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունների գնության արձանագրություն, որի համաձայն՝ արձանագրվել են

փոխանցումներ նաև [redacted]
[redacted]
[redacted] գործարքի
նկարագրությամբ: Փոխանցումները կատարվել են՝ [redacted]
[redacted]

Բողոքները փաստել է, որ բացի այդ, նախաքննությամբ պարզվել և միջնորդությամբ նշվել է, որ [redacted] հանդիսանում է [redacted], ով սեփականության իրավունքով իրեն պատկանող՝ [redacted]
[redacted] առուվաճառքի պայմանագրով օտարել է [redacted]
[redacted] նշված գույքը [redacted], առուվաճառքի պայմանագրով վերավաճառել է [redacted], ով [redacted] առուվաճառքի պայմանագրով նշված [redacted] օտարել է [redacted] հետ փոխկապակցված անձ հանդիսացող՝ [redacted], մինչդեռ նշված [redacted] շարունակում է փաստացի պատկանել [redacted] և գտնվում է [redacted]
[redacted]
[redacted]

Բողոքի հեղինակը նշել է, որ [redacted] նաև որպես [redacted] աշխատում է [redacted]
[redacted]

Բողոքները, անդրադառնալով Վերաքննիչ դատարանի վիճարկվող ակտով արտահայտած այն եզրահանգմանը, որ [redacted]
[redacted] ինքնին հիմք չէ փաստելու, որ [redacted] գործունեությունն ամբողջությամբ կամ վերաբերելի մասով կառավարվում, վերահսկվում կամ որևէ կերպ փաստացի ուղղորդվում է նրա կողմից և [redacted] բանկային կամ հարակից

գաղտնիք պարունակող փաստաթղթերը կամ առարկաներն ուղղակիորեն առնչվում են վերջինիս վերագրվող փաստերին, ինչպես նաև, որ [REDACTED] դատարան չի ներկայացվել, որի պայմաններում հիմնավոր կլիներ դատողություններ անել այն մասին, որ [REDACTED] գործունեությունն ամբողջությամբ կամ վերաբերելի մասով կառավարվում, վերահսկվում կամ որևէ կերպ փաստացի ուղղորդվում կամ ոչ, փաստել է, որ անկողմնակալ դիտորդի մոտ ողջամիտ և հիմնավոր համոզմունք կառաջանա, որ [REDACTED] գործունեությունն ամբողջությամբ կամ վերաբերելի մասով կառավարվում, վերահսկվում կամ որևէ կերպ փաստացի ուղղորդվում է [REDACTED] կողմից միայն ու միայն այն պարզ պատճառով, որ վերջինս [REDACTED] հանդիսանում է [REDACTED], իսկ [REDACTED] չի կարող որևէ կերպ չկառավարել, չվերահսկել կամ փաստացի չուղղորդել [REDACTED] գործունեությունն ամբողջությամբ կամ վերաբերելի մասով, ուստի Վերաքննիչ դատարանի հիշյալ պնդումները դիտարկվում են անհիմն և ձևական:

Անփոփելով վերոգրյալը, բողոքաբերը փաստել է, որ վարույթն իրականացնող մարմինը պատշաճ պատճառաբանել է, որ քրեական վարույթով ձեռք բերված փաստական տվյալները բավարար հիմք են տալիս ենթադրելու, որ [REDACTED] գործունեության վերաբերյալ տեղեկատվության ստացմամբ հնարավոր է պարզաբանվեն վարույթի համար նշանակություն ունեցող հանգամանքներ, որով հիմնավորվում է նաև նշված ապացուցողական գործողության կատարման անհրաժեշտությունն ու միջնորդվող ապացուցողական գործողությունից ակնկալվող արդյունքը:

6. Վերոգրյալի հիման վրա, բողոք բերած անձը խնդրել է ամբողջությամբ բեկանել Վերաքննիչ դատարանի՝ 2025 թվականի հուլիսի 18-ի որոշումը՝ կայացնելով դրան փոխարինող դատական ակտ:

Վճարելի բողոքի քննության համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.

7. Նախաքննության մարմնի՝ 2025 թվականի հունիսի 3-ի՝ բանկային գաղտնիքի առգրավում կատարելու վերաբերյալ միջնորդության համաձայն՝ «(...) ՀԿԳ ավագ օպերիվիստը [redacted] «Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքով վերապահված լիազորությունների իրականացման ընթացքում փաստական փյուջաներ է ձեռք բերել առ այն, որ [redacted] (...) և վերջինիս հետ փոխկապակցված անձ [redacted] (...), նպատակ ունենալով թաքցնել կամ խեղաթյուրել հանցավոր ճանապարհով սրացված գումարների իրական ծագումը, [redacted] բանկային հաշվեհամարին փոխանցվել է շուրջ [redacted] գումար և կանխիկ ելքագրվել է [redacted] գումար, իսկ [redacted] բանկային հաշվեհամարին նույն ժամանակահատվածում փոխանցվել է [redacted] գումար և կանխիկ ելքագրվել է [redacted] գումար, մինչդեռ ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեից սրացված տեղեկատվության համաձայն՝ վերոնշյալ ժամանակահատվածում [redacted] օրինական եկամուտները կազմել են [redacted] գումար, իսկ [redacted] գումար, հերևարար նրանց կողմից կանխիկացվել և փնօրինվել է հանցավոր ճանապարհով սրացված առանձնապես խոշոր չափերով՝ շուրջ [redacted] գումար:

(...)

Մինչդարձական վարույթի ընթացքում պարզվել է, որ [redacted] իր անվամբ սեփականության իրավունքով գրանցված [redacted] [redacted] ձեռք է բերել [redacted] [redacted] Այսուհետև մաս-մաս ձեռք է բերել նաև [redacted] [redacted]

Որից հետո

առուվաճառքի պայմանագրով օրարել է

առուվաճառքի պայմանագրով վերավաճառել է

ով առուվաճառքի պայմանագրով

օրարել է

հետ փոխկապակցված անձ հանդիսացող՝

մինչդեռ նշված շարունակում է փաստացի

պարկանել և գտնվում է

Պարզվել է նաև, որ

Նախաքննության ընթացքում պարզվել է, որ կատարել է ևս մի շարք գործարքներ, որը, ըստ նախնական տեղեկությունների, նպատակ է ունեցել թաքցնել կամ խեղաթյուրել փաստացի իրեն պարկանող գույքի նկարմամբ իրավունքները կամ գույքի պարկանելությունը:

Մասնավորապես, մինչդարական վարույթի ընթացքում

տեղեկություններ են սրացվել այն մասին,

որ

օրարել է իրեն պարկանող:

Նախաքննության ընթացքում տեղեկատվություն սրանալու պահանջով վարույթն իրականացնող մարմինը դիմել է նաև

որի արդյունքում սրացված տեղեկության

զննությամբ պարզվել է, որ [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]

ՀՀ ՊԵԿ-ից տեղեկատվության պահանջի արդյունքում սրացվել են նաև [REDACTED]
 [REDACTED] աշխատանքային գործունեության վերաբերյալ տեղեկություններ,
 համաձայն որի՝ [REDACTED] տարբեր ժամանակահատվածներում աշխատել է
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED] (...)

[REDACTED] տրամադրված տեղեկությունների զննությամբ
 արձանագրվել է, որ [REDACTED]
 [REDACTED] բանկային հաշվեհամարին կադարվել են մի
 շարք փոխանցումներ՝ [REDACTED] կողմից,
 որոնց նպատակը նշվել է՝ [REDACTED]

Հարկանշականն այն է, որ արձանագրվել են փոխանցումներ նաև
 [REDACTED] կողմից,
 ընդհանուր [REDACTED] չափով [REDACTED]
 [REDACTED] գործարքի նկարագրությամբ:

Փոխանցումները կադարվել են՝ [REDACTED]
 [REDACTED]

Սույն քրեական վարույթով սպացուցման ենթակա մի շարք փաստական հանգամանքներ, այդ թվում [REDACTED] գույքի (դրամական միջոցների) նրանց օրինական եկամուտներն էականորեն գերազանցող և դրանցով ողջամտորեն չհիմնավորվող ավելացումը և (կամ) պարտավորությունների նվազումը, այդ թվում նրանց հաշվեհամարներն օրինական եկամուտներից տարբերվող, այդ եկամուտներն էականորեն գերազանցող գումարներով համալրվելու (այդ թվում փոխանցումներով, կանխիկ կամ անկանխիկ մուտքագրումներով և այլ բնույթի բանկային գործարքներով համալրվելու), նրանց հաշվեհամարներից գումարների ելքագրման (այդ թվում փոխանցումներով, կանխիկ կամ անկանխիկ ելքագրումներով և այլ բնույթի բանկային գործարքներով ելքագրումների) և դրանց իրավաչափությանն առնչվող մյուս հանգամանքերը պարզելու, վերոհիշյալ գումարների հանցավոր ծագումը [REDACTED]

[REDACTED] թաքցնելու կամ խեղաթյուրելու, դրանց իրական բնույթը, ծագման աղբյուրը, գտնվելու վայրը, տնօրինման եղանակը, տեղաշարժը, տեղաբաշխումը, իրավունքները կամ պարկանելությունը թաքցնելու կամ խեղաթյուրելու հանգամանքները պարզելու համար անհրաժեշտ է Կենտրոնական բանկի միջոցով առևտրային բանկերից և վարկային կազմակերպություններից, իսկ գործունեությունը դադարեցված կամ այլ բանկի կամ վարկային կազմակերպության հետ միավորված լինելու դեպքում դրանց իրավահաջորդներից հավաքագրել, սպա՝ Կենտրոնական բանկից առգրավել [REDACTED]

[REDACTED] անվամբ այդ բանկերում և վարկային կազմակերպություններում երբևէ՝ մինչև տվյալների տրամադրման պահն ընկած ժամանակահատվածը ձևավորված (գեներացված) ու առկա բանկային գաղտնիք պարունակող ողջ տեղեկատվությունը, այդ թվում մինչև տեղեկատվության տրամադրման պահն ընկած ժամանակահատվածը գործած կամ գործող բանկային (քարտային) հաշիվներին կատարված ցանկացած մուտքերի, ներառյալ կանխիկ մուտքագրումների, այդ հաշիվներին կատարված փոխանցումների, հաշիվների համալրում ենթադրող այլ գործարքների, այդ հաշիվներից կատարված ցանկացած

դրամական ելքերի, փոխանցումների, անհաշիվ փոխանցումների, վճարումների, գումարների կանխիկացումների և ցանկացած այլ տեսակի (քնույթի) բանկային գործարքների վերաբերյալ տեղեկատվությունը (այդպիսիք պարունակող փաստաթղթերը):

Անդրադառնալով

բանկային գաղտնիք պարունակող ողջ տեղեկատվության սրացման անհրաժեշտության և հիմնավորվածության հարցին՝ հարկ է փաստել, որ կողմից կատարված ենթադրյալ հանցանքի քննության (այդ թվում՝ քննության փակփակյալ) առանձնահատկություններն առաջ են բերում անձի գույքային, այդ թվում՝ ֆինանսական դրության վերաբերյալ ամբողջական, հնարավոր ողջ ժամանակահատվածի տեղեկատվության ձեռք բերման, սրուզման և համադրված վերլուծության անհրաժեշտություն:

Վերոգրյալի համատեքստում, ինչպես նաև քննության համակողմանիությունն ապահովելու օրենսդրական պահանջի կատարման տեսանկյունից, սույն դեպքում անհրաժեշտ և ողջամիտ է բանկային գաղտնիք պարունակող տեղեկությունների սրացումը՝ հնարավոր ողջ ժամանակահատվածի համար: (...)

Ակնկալվող բանկային գաղտնիք պարունակող տեղեկությունները (այդպիսիք պարունակող փաստաթղթերը) վերաբերվում են

կողմից

ձևական ֆինանսական շարժեր կատարելուն, որի կապակցությամբ հարկ է փաստել, որ վարույթն իրականացնող մարմնի գնահատմամբ առկա տեղեկությունները բավարար են գնահատելու համար, որ կատարված վերոգրյալ գործարքներն իրենցում փողերի լվացման առումով ռիսկեր են պարունակում:

Ակնկալվում է, որ բանկային գաղտնիք պարունակող հիշյալ տեղեկությունների (այդպիսիք պարունակող փաստաթղթերի) առգրավման արդյունքում ձեռք են բերվելու նոր փաստական փյույթներ, որոնք նպաստելու են քրեական վարույթով ապացուցման ենթակա հանգամանքները հաստատող նոր ապացույցներ ձեռք բերելուն:

Թեև վերոհիշյալ ապացուցողական գործողության կատարումը ենթադրում է [REDACTED] որոշակի իրավունքների սահմանափակում, սակայն պետք է արձանագրել, որ նման սահմանափակումը պայմանավորված է նկարագրված դեպքերը և դրանց հանգամանքներն ամբողջ ծավալով բացահայտող նոր փաստական փյույններ ձեռք բերելու անհրաժեշտությամբ, ինչպես նաև համաչափ հակակշիռ է հանրային շահերի պաշտպանության նպատակին, քանի որ ակնկալվում է ձեռք բերել ենթադրյալ կոռուպցիոն հանցանքների դեպքով ապացույցներ:

Ընդ որում, վերոհիշյալ՝ բանկային գաղտնիք պարունակող տեղեկություններն (այդպիսիք պարունակող փաստաթղթերն) այլ եղանակով սրանալը ողջամտորեն անհնար է, քանի որ ակնկալվող տեղեկությունների և փաստաթղթերի փիրապետողը Հայաստանի Հանրապետության համապատասխան առևտրային բանկերը և վարկային կազմակերպություններն են, որոնցից այդ տեղեկություններն ու փաստաթղթերը սրանալու իրավաչափ և [REDACTED] բանկային գաղտնիք պարունակող փաստաթղթերի առգրավումն է: (...)

Այսպիսով, թիվ [REDACTED] քրեական վարույթով ապացուցման ենթակա մի շարք փաստական հանգամանքներ պարզելու համար անհրաժեշտ է ՀՀ Կենտրոնական բանկի միջոցով առևտրային բանկերից և վարկային կազմակերպություններից, իսկ գործունեությունը դադարեցված կամ այլ բանկի կամ վարկային կազմակերպության հետ միավորված լինելու դեպքում՝ դրանց իրավահաջորդներից հավաքագրել, սպա՝ Կենտրոնական բանկից առգրավել [REDACTED]

[REDACTED] այդ բանկերում և վարկային կազմակերպություններում երբևէ մինչև փյույնների տրամադրման պահն ընկած ժամանակահատվածում ձևավորված (գեներացված) ու առկա բանկային գաղտնիք պարունակող ողջ տեղեկատվությունը (...):»¹:

7.1. Փաստաթղթերը և էլեկտրոնային կրիչները զննելու մասին [REDACTED] [REDACTED] արձանագրության համաձայն՝ [REDACTED] անվամբ սեփականության իրավունքով գրանցված [REDACTED]

¹ Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 1, թերթեր 4-12:

[redacted] օտարվել է [redacted]
[redacted], որը սեփականության իրավունքով ներկայումս հաշվառված է [redacted] անվամբ [redacted]

[redacted] անվամբ սեփականության իրավունքով հաշվառված են [redacted]
[redacted]
[redacted]

ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեից ստացված [redacted] օրինական եկամուտների վերաբերյալ տեղեկատվությունների զննությամբ արձանագրվել է, որ [redacted] ընկած ժամանակահատվածում [redacted] օրինական եկամուտները կազմել են [redacted], մինչդեռ վերջինիս բանկային հաշիվներին մուտք է եղել [redacted]: [redacted] հաշվեհամարներին փոխանցված [redacted] ծագման աղբյուրը զննությամբ չի արձանագրվել:

ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեից ստացված [redacted] օրինական եկամուտների վերաբերյալ ստացված տեղեկատվության զննությամբ արձանագրվել է, որ [redacted] ընկած ժամանակահատվածում [redacted] օրինական եկամուտները կազմել են [redacted], մինչդեռ վերջինիս բանկային հաշիվներին մուտք է եղել [redacted] ծագման աղբյուրն առկա չէ²:

7.2. ՀՀ արդարադատության նախարարության իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի գործակալության կողմից տրված պատասխանի համաձայն՝ [redacted] վերաբերյալ առկա է գրառում, համաձայն որի՝ վերջինս [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

² Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 1, թերթեր 37-41:

³ Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 1, թերթեր 58-59:

7.3. [redacted] զննություն կատարելու մասին արձանագրության համաձայն՝ «(...) [redacted] կողմից փրամադրված փեղեկությունների զննությամբ արձանագրվել է, որ [redacted] [redacted] բանկային հաշվեհամարին կարարվել են մի շարք փոխանցումներ՝ փարբեր [redacted] կողմից, որոնց նպատակը նշվել է՝ [redacted]

Հարկանշականն այն է, որ արձանագրվել են փոխանցումներ նաև [redacted] կողմից, ընդհանուր [redacted] չափով [redacted] գործարքի նկարագրությամբ:

Փոխանցումները կարարվել են՝ [redacted] [redacted] (...)⁴:

7.4. [redacted] վերաբերող բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունների զննություն կատարելու մասին [redacted] արձանագրության համաձայն՝ «(...) [redacted] [redacted] հաշվեհամարին [redacted] ժամանակահատվածում մուտքագրվել է ընդհանուր [redacted]: Նշված հաշվեհամարից [redacted] կողմից ելքագրվել է [redacted] փոխանցվելով [redacted] հաշվեհամարին, նպատակը նշվել է [redacted] [redacted] նպատակի նշումով [redacted] կողմից փոխանցվել է [redacted] հաշվեհամարին:

Զննությամբ պարզվել է նաև, որ [redacted] [redacted] հաշվեհամարին փոխանցվել է [redacted] ժամանակահատվածում մուտքագրվել է ընդհանուր [redacted] [redacted]

⁴ Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 1, թերթեր 60-62:

գործունեությունն ամբողջությամբ կամ վերաբերելի մասով կստավարող, վերահսկող ֆիզիակական անձինք, հերևարար ներկայացված միջնորդությունը ենթակա է մերժման:

Դարարանն անհրաժեշտ է համարում ընդգծել, որ բանկային գաղտնիքի սահամանափակումը անձի իրավունքներին իհար միջամտություն պարունակող սպացուցողական գործողություններից է: Այս համարեքարում, եթե քրեական վարույթ նախաձեռնելու համար բավարար է ենթադրյալ հանցանքի վերաբերյալ կասկածի առկայության նվազագույն աստիճանը, սպա բանկային գաղտնիքը սրանայու դեպքում անհրաժեշտ է կասկածի ողջամիտ աստիճան և դրա վերաբերյալ պարճառարանություն, որը ներկայացված միջնորդությամբ բացակայում է (...):»⁷:

9. Վերաքննիչ դատարանն իր որոշմամբ արճանագրել է հետևյալը՝ «(...) Վերաքննիչ դարարանն արճանագրում է, որ Դարարանը եկել է իրավաչափ հերևության՝ սույն վարույթով Քննիչի ներկայացրած միջնորդությունը մերժելու մասին:

Վերաքննիչ դարարանն արճանագրում է, որ հիմնավոր են Դարարանի հերևություններն այն մասին, որ Քննիչի կողմից չեն ներկայացվել բավարար չափով փաստական տվյալներ և հիմքեր՝ հայցվող բանկային գաղտնիք պարունակող տվյալներ առգրավելու թույլտվության տրամադրման համար:

Դարարանը ուսումնասիրելով Քննիչի միջնորդությանը կից դարարան ներկայացված նյութերը և ղեկավարվելով վերաբերելի իրավակարգավորումներով, իրավացիորեն փաստել է, որ Քննիչի կողմից ներկայացված միջնորդությամբ որևէ փաստական տվյալ չի ներկայացվել, այսինքն չի հիմնավորվել, որ [redacted] կողմից [redacted] ձևական ֆինանսական շարժեր են կարարվել: Այն հանգամանքը, որ [redacted] հանդիսանում է [redacted] իսկ [redacted] որպես [redacted] աշխարում է [redacted] բացի այդ, [redacted]՝ ՀՀ արդարադարության

⁷ Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 1, թերթ 64-72:

նախարարության իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի գործակալության պետի գրության համաձայն [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED] ինքնին բավարար չէ արձանագրելու, որ նրանք [REDACTED]
 [REDACTED] ձևական ֆինանսական շարժեր են կատարել: Այն հանգամանքը, որ [REDACTED]
 [REDACTED] վերաբերվող բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունների գնության արձանագրության համաձայն՝ փոխանցում է կատարվել [REDACTED]
 [REDACTED] կողմից, ընդհանուր [REDACTED]
 [REDACTED] չափով [REDACTED]
 [REDACTED] գործարքի նկարագրությամբ, ևս որևէ տվյալ չի պարունակում [REDACTED] կողմից [REDACTED]
 [REDACTED] ձևական ֆինանսական շարժեր կատարելու մասին ողջամիտ դատողություններ կատարելու համար:

Անդրադառնալով բողոքների այն պնդմանը, թե համաձայն ՀՀ արդարադատության նախարարության իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի գործակալության պետի տեղակալի գրության (որը ներկայացվել է Դատարան՝ Քննիչի միջնորդությանը կից) [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED] ինքնին հիմք չէ փաստելու, որ [REDACTED] գործունեությունն ամբողջությամբ կամ վերաբերելի մասով կառավարվում, վերահսկվում կամ որևէ կերպ փաստացի ուղղորդվում է [REDACTED] կողմից և [REDACTED] բանկային կամ հարակից գաղտնիք պարունակող փաստաթղթերը կամ առարկաներն ուղղակիորեն առնչվում են վերջինիս վերագրվող փաստերին:

Վերաբնիչ դատարանը նաև հարկ է համարում փաստել, որ [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED] դատարան չի ներկայացվել, որի պայմաններում

հիմնավոր դատողություններ անել այն մասին, որ [REDACTED] կողմից է [REDACTED] գործունեությունն ամբողջությամբ կամ վերաբերելի մասով կառավարվում, վերահսկվում կամ որևէ կերպ փաստացի ուղղորդվում, հնարավոր չէ:

Ամփոփելով՝ Վերաքննիչ դատարանն արձանագրում է, որ Քննիչի միջնորդությունը մերժելով Գատարանը թույլ չի տվել դատական սիսայ, հետևաբար վիճարկվող որոշումը բեկանելու կամ փոփոխելու իրավաչափ հիմքեր չկան: Գատարանի որոշումը պետք է թողնել անփոփոխ, իսկ ՀՀ գլխավոր դատախազության [REDACTED] [REDACTED] հարուկ վերանայման բողոքը՝ մերժել (...)⁸:

Վճռաբեկ դատարանի հիմնավորումները և եզրահանգումը.

10. Սույն վարույթով Վճռաբեկ դատարանի առջև բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. իրավաչափ է արդյոք ստորադաս դատարանների հետևությունն [REDACTED] [REDACTED] բանկային գաղտնիքի առգրավում կատարելու միջնորդությունը մերժելու մասին:

11. ՀՀ Սահմանադրության 31-րդ հոդվածի համաձայն՝ «1. Յուրաքանչյուր ոք ունի իր մասնավոր և ընտանեկան կյանքի, պարվի ու բարի համբավի անձեռնմխելիության իրավունք:

2. Մասնավոր և ընտանեկան կյանքի անձեռնմխելիության իրավունքը կարող է սահմանափակվել միայն օրենքով պետական անվտանգության, երկրի տնտեսական բարեկեցության, հանցագործությունների կանխման կամ բացահայտման, հասարակական կարգի, առողջության և բարոյականության կամ այլոց հիմնական իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության նպատակով»:

12. «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի (այսուհետ՝ Եվրոպական կոնվենցիա) 8-րդ

⁸ Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 1, թերթեր 122-127:

հողվածի համաձայն՝ «1. Յուրաքանչյուր ոք ունի իր անձնական և ընտանեկան կյանքի, բնակարանի և նամակագրության նկատմամբ հարգանքի իրավունք:

2. Չի թույլատրվում պետական մարմինների միջամտությունն այդ իրավունքի իրականացմանը, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ դա նախատեսված է օրենքով և անհրաժեշտ է ժողովրդավարական հասարակությունում՝ ի շահ պետական անվտանգության, հասարակական կյանքի կամ երկրի տնտեսական բարեկեցության, ինչպես նաև անկարգությունների կամ հանցագործությունների կանխման, առողջության կամ բարոյականության պաշտպանության կամ այլ անձանց իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության նպատակով»:

12.1. Վերոնշյալ հողվածով երաշխավորված իրավունքի նկատմամբ միջամտության իրավաչափության գնահատման համար Եվրոպական դատարանը կիրառում է եռաստիճան թեստ: Այսպես՝ այս իրավունքի նկատմամբ միջամտությունը թույլատրելի և իրավաչափ դիտարկելու համար այն պետք է լինի «օրենքով նախատեսված», ինչն ընդգրկում է օրինական ընթացակարգի⁹ և սահմանված երաշխիքների պահպանումը¹⁰, պետք է հետապնդի Եվրոպական կոնվենցիայի 8-րդ հողվածի 2-րդ մասում թվարկված օրինական նպատակներից մեկը¹¹, և լինի անհրաժեշտ ժողովրդավարական հասարակությունում¹²:

13. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 6-րդ հողվածի 57-րդ կետի համաձայն՝ «բանկային կամ հարակից գաղտնիք՝ օրենքով սահմանված իմաստով՝ բանկային գաղտնիքը, ապահովագրական գաղտնիքը, արժեթղթերի շուկայի ոլորտի ծառայողական գաղտնիքը, կրիպտոակտիվների շուկայի ոլորտի ծառայողական տեղեկությունը, կենսաթոշակային գաղտնիքը, ինչպես նաև վարկային տեղեկատվությունը և վարկային պատմությունը»:

«Բանկային գաղտնիքի մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հողվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Բանկային գաղտնիք են համարվում բանկի հաճախորդին

⁹ Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *L.M. c. Italie* գործով 2005 թվականի փետրվարի 8-ի վճիռը, գանգատ թիվ 60033/00, կետեր 29 և 31:

¹⁰ Տե՛ս, *mutatis mutandis*, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Panteleyenko v. Ukraine* գործով 2006 թվականի հունիսի 29-ի վճիռը, գանգատ թիվ 11901/02, կետեր 50-51:

¹¹ Տե՛ս, *mutatis mutandis*, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Smirnov v. Russia* գործով 2007 թվականի հունիսի 7-ի վճիռը, գանգատ թիվ 71362/01, կետ 40:

¹² Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Olsson v. Sweden* գործով 1988 թվականի մարտի 24-ի վճիռը, գանգատ թիվ 10465/83, կետ 67:

սպասարկելու կապակցությամբ տվյալ բանկին հայրնի դարձած հաճախորդի հաշիվների վերաբերյալ տեղեկությունները, հաճախորդի հանձնարարությամբ կամ հոգուր հաճախորդի կատարված գործառնությունների վերաբերյալ տեղեկությունները, ինչպես նաև նրա առևտրային գաղտնիքը, գործունեության ցանկացած ծրագրի կամ մշակման, գյուրի, արդյունաբերական դիզայնի մասին տեղեկությունները և նրա վերաբերյալ ցանկացած այլ տեղեկություն, որը հաճախորդը մտադիր է եղել գաղտնի պահել, և բանկը տեղյակ է կամ կարող էր տեղյակ լինել այդ մտադրության վերաբերյալ»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն՝ «Վարույթի ընթացքում անձին վերաբերող և բժշկական (բացառությամբ բժշկական օգնություն և սպասարկում ստանալու համար դիմելու կամ այն ստանալու մասին տվյալի), նուրարական, բանկային կամ հարակից գաղտնիք պարունակող տեղեկությունները կարող են հավաքվել միայն դատարանի որոշմամբ՝ օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 209-րդ հոդվածի համաձայն՝ «1. Քննչական գործողություն կարող է կատարվել միայն այն դեպքում, երբ բավարար հիմքեր կան ենթադրելու, որ դրա արդյունքում կարող է ձեռք բերվել տվյալ վարույթի համար նշանակություն ունեցող ապացույց:

(...)

4. Բացառապես դատարանի որոշման հիման վրա են կատարվում՝

(...)

5) (...) բանկային կամ հարակից գաղտնիք պարունակող փաստաթղթերի և առարկաների առգրավումը. (...)»:

14. 1998 թվականին ընդունված ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի վերաբերելի իրավակարգավորումների շրջանակներում Վճռաբեկ դատարանը թիվ ԵԿԴ/0223/07/14 որոշմամբ արձանագրել է հետևյալը. «(...) [Բ]անկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունների պահպանության իրավական կանոնակարգումը պետք է իրականացնել այն հաշվով, որ բացառվի դրա երաշխավորման պահանջից ցանկացած կամայական նսահանջ՝ հիմք ընդունելով ՀՀ միջազգային պայմանագրերով սրանձնած պարտավորությունները, իրավական և

ժողովրդավարական պետության սահմանադրական սկզբունքները, մասնավորապես րնրեսական գործունեության ազարությունը և ազար րնրեսական մրցակցությունը, ինչպես նաև մարդու անձնական կյանքի անձեռնմխելիության իրավունքը: Հնարավոր սահմանափակումները կարող են իրավաչափ դիրարկվել և արդարացվել միայն սահմանադրական կարգի հիմունքների, հանրության առողջության և բարոյականության, այլոց իրավունքների և ազարությունների, հասարական կարգի պահպանության անհրաժեարության առկայության րեսանկյունից:

Փաստորեն, բանկային գաղրնիք կազմող րեղեկություններ պերական մարմիններին և պաշրոնաարար անձանց կարող են րրամարկվել միայն այն սահմաններում և միայն այն չափով, որքանով դա անհրաժեար է ՀՀ Սահմանադրությամբ ամրագրված նպարակների, այդ թվում՝ հանրային շահի ապահովման համար՝ պայմանով, որ նախարեսված են մասնավոր անձանց իրավունքների և օրինական շահերի պաշրպանության գործուն երաշխիքներ:

Այսպիսով, բանկային գաղրնիք կազմող րեղեկությունների բացահայրման ինդիրը սերրորեն առնչվում է հանրային և մասնավոր շահերի հավասարակշռության ապահովման քրեսական դարավարության հիմնաբարային ինդիրին: Հիմք ընդունելով քրեսական դարավարության այս կարևորագույն ինդիրի ապահովման անհրաժեարությունը՝ բանկային գաղրնիքի պահպանության իրավական ռեժիմը կանոնակարգելիս իրրև ուղենիշ նախ և առաջ պերք է ընդունել անձի իրավունքների և ազարությունների պաշրպանության սահմանադրական պահանջը: Ըար այդմ, բանկային գաղրնիք կազմող րեղեկությունները բացահայրելու օրենսդրական կանոնակարգերը պերք է նախարեսեն համապարասիան երաշխիքներ՝ բացառելու համար նաև պերական մարմինների և պաշրոնաարար անձանց հնարավոր կամայական վարքագիծը:

(...)

1) օրենսդրորեն սահմանված է այն անձանց ապառիշ շրջանակը, ում վերաբերյալ կարող են պահանջվել բանկային գաղրնիք կազմող րեղեկություններ (...):

2) Հարակ սահմանված է այն տեղեկությունների շրջանակը, որոնք կարող են պահանջվել: Բանկային գաղտնիքի հասկացությունը հարակ տրված է «Բանկային գաղտնիքի մասին» ՀՀ օրենքում (...):

3) Նախատեսված է անձի իրավունքների և օրինական շահերի ապահովման այնպիսի կարևորագույն երաշխիք, ինչպիսին նախնական դարական վերահսկողությունն է քննչական այս գործողությունների կատարման նկատմամբ: Եվրոպական կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածի վերաբերյալ Եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ այս կամ այն միջամտության կոնվենցիոնալ պահանջներին համապատասխանությունը գնահատելիս դարական (նախնական դարական) վերահսկողության առկայությունը դիտարկվում է որպես անձի իրավունքների ապահովման և հնարավոր կամայականությունների և չարաշահումների կանխման գործուն երաշխիք (տե՛ս *Wieser and bicos beteiligungen GmbH v. Austria*, Եվրոպական դատարանի 2007 թվականի հոկտեմբերի 16-ի վճիռը, գանգապ թիվ 74336/01, կետ 57, *Robathin v. Austria*, Եվրոպական դատարանի 2012 թվականի հուլիսի 3-ի վճիռ, գանգապ թիվ 30457/06, կետ 44):

(...)

Սակայն հանրային և մասնավոր շահերի հավասարակշռության կարևորագույն սկզբունքը ենթադրում է, որ մարդու իրավունքներն ու ազատությունները բացարձակ չեն, և դրանց իրացումը պետք է հակակշռվի ավելի լայն հանրային շահով: Ինչպես արդեն նշվել է, թե Եվրոպական կոնվենցիան և թե ՀՀ Սահմանադրությունն իրավաչափ են համարում անձի համապատասխան իրավունքների և ազատությունների որոշակի սահմանափակումը ժողովրդավարական հասարակության կարևորագույն արժեքների պաշտպանության համար: Եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքի ուսումնասիրությունը ևս ցույց է տալիս, որ Եվրոպական դատարանը խախտում չի արձանագրել բոլոր այն դեպքերում, երբ Եվրոպական կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածով սահմանված իրավունքները սահմանափակվել են նույն հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված իրավաչափ նպատակների ապահովման համար (տե՛ս, ի թիվս

այլոց, I.S. v. Germany գործով Եվրոպական դատարանի 2014 թվականի հունիսի 5-ի վճիռը, գանգար թիվ 31021/08):

(...)

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 172-րդ հոդվածի 3.2-րդ մասում տեղ գրած «քրեական գործով որպես կասկածյալ կամ մեղադրյալ ներգրավված անձանց վերաբերյալ» հասկացության վերլուծությունը վկայում է, որ խոսքը ոչ թե սուկ կասկածյալի կամ մեղադրյալի անվամբ, այլև նրան մեղսագրվող հանցավոր արարք(ներ)ին անմիջականորեն առնչվող իրավաբանական անձին վերաբերող բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունների մասին է, եթե առկա է հիմնավոր ենթադրություն, որ այդ իրավաբանական անձի գործունեությունն ամբողջությամբ կամ վերաբերելի մասով կառավարվել, վերահսկվել կամ որևէ կերպ փաստացի ուղղորդվել է կասկածյալի կամ մեղադրյալի կողմից:

(...) [Վ]արույթն իրականացնող մարմինը պետք է քրեական գործով ձեռք բերված բավարար ապացույցներով (փաստական փյույթներով) հիմնավորի, որ համապատասխան քննչական գործողության արդյունքում ձեռք են բերվելու կասկածյալին կամ մեղադրյալին մեղսագրվող հանցավոր արարք(ներ)ին անմիջականորեն առնչվող և այն իրավաբանական անձին վերաբերող բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկություններ, որի գործունեությունն ամբողջությամբ կամ վերաբերելի մասով կառավարվել, վերահսկվել կամ որևէ կերպ փաստացի ուղղորդվել է կասկածյալի կամ մեղադրյալի կողմից: Մնան մեկնաբանության համար հիմք է ծառայում ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 172-րդ հոդվածի 3.2-րդ մասի և 282-րդ հոդվածի համակարգային վերլուծությունը: Այսինքն՝ վարույթն իրականացնող մարմինը բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկություններ սրանալու համար առգրավում կամ խուզարկություն կատարելու թույլտվություն սրանալու մասին միջնորդությամբ պետք է ներկայացնի անհրաժեշտ և բավարար փաստեր, որոնք դատարանին հիմք կտան ողջամրորեն ենթադրել, որ փյույթները, որոնք ակնկալվում է սրանալ համապատասխան քննչական գործողության կատարման արդյունքում, անմիջականորեն առնչվում են կասկածյալին կամ մեղադրյալին մեղսագրվող հանցավոր արարք(ներ)ին և վերաբերում են նրա

կողմից ամբողջությամբ կամ վերաբերելի մասով կատարվող, վերահսկվող կամ որևէ կերպ փաստացի ուղղորդվող իրավաբանական անձին (...)»¹³:

Վճռաբեկ դատարանի նախադեպային իրավունքում արտահայտված վերոնշյալ իրավական դիրքորոշումը ստացել է օրենսդրական ձևակերպում: Այսպես՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 239-րդ հոդվածի համաձայն՝ «1. Առգրավումը վարույթի համար նշանակություն ունեցող և սրույզ հայրնի տեղում կամ անձի մոտ գտնվող որոշակի առարկաներ, նյութեր, թվային տվյալներ կամ փաստաթղթեր քննիչի նախաձեռնությամբ վերցնելն է:

(...)

4. Բանկային կամ հարակից գաղտնիք պարունակող փաստաթղթերը կամ առարկաները կարող են առգրավվել միայն այն դեպքում, երբ դրանք վերաբերում են՝

1) այն ֆիզիկական անձին, որի վերաբերյալ առկա են ենթադրյալ հանցանք կատարելու մասին վկայող փաստեր.

2) մեղադրյալին.

(...)

4) այն իրավաբանական անձին, որի կապակցությամբ առկա է հիմնավոր ենթադրություն այն մասին, որ դրա գործունեությունն ամբողջությամբ կամ վերաբերելի մասով կատարվում, վերահսկվում կամ որևէ կերպ փաստացի ուղղորդվում է սույն մասի 1-ին կամ 2-րդ կետով նշված անձի կողմից, և բանկային կամ հարակից գաղտնիք պարունակող փաստաթղթերը կամ առարկաներն ուղղակիորեն առնչվում են վերջինիս վերագրվող փաստերին (...)»:

15. Վճռաբեկ դատարանը, անդրադառնալով բանկային գաղտնիք պարունակող տեղեկությունների առգրավման դեպքում հիմնավոր կասկածի առկայությունը գնահատելու չափանիշին, կրկնում է, որ կալանքի կիրառումն արդարացնելու պարագայում, հանցանք կատարած լինելու հիմնավոր կասկածի գնահատման սահմանների վերաբերյալ իրավակիրառ պրակտիկայում ձևավորված մոտեցումները նույնությամբ չեն կարող կիրառվել բանկային գաղտնիքի

¹³ Տե՛ս, *mutatis mutandis*, Վճռաբեկ դատարանի՝ 2014 թվականի օգոստոսի 15-ի թիվ ԵԿԴ/0223/07/14 որոշումը:

պահպանության իրավական ռեժիմի սահմանափակումը հայցող միջնորդության նկատմամբ: Վերջինիս դեպքում կասկածը հիմնավորող որոշակի փաստական հանգամանքները որակական հատկանիշների առումով կարող են նվազ լինել. միջամտությունը հայցող միջնորդությանը կից պահանջվում է փաստական հանգամանքների այնպիսի ծավալի ներկայացում, որքանով դա անհրաժեշտ է ողջամտորեն ենթադրելու, որ առկա են ենթադրյալ հանցանքին առնչությունը վկայող փաստեր¹⁴:

Ինչ վերաբերում է իրավաբանական անձի բանկային գաղտնիքի առգրավմանը, ապա օրենսդիրը սահմանել է, որ անհրաժեշտ է հիմնավոր ենթադրություն առ այն, որ իրավաբանական անձի գործունեությունն ամբողջությամբ կամ վերաբերելի մասով կառավարվում, վերահսկվում կամ որևէ կերպ փաստացի ուղղորդվում է մեղադրյալի կամ այն ֆիզիկական անձի կողմից, որի վերաբերյալ առկա են ենթադրյալ հանցանք կատարելու մասին վկայող փաստեր, և բանկային կամ հարակից գաղտնիք պարունակող փաստաթղթերը կամ առարկաներն ուղղակիորեն առնչվում են վերջինիս վերագրվող փաստերին: Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ, թեև հիմնավոր ենթադրությունն ապացուցման ցածր շեմ է ենթադրում, սակայն քննիչը, այնուամենայնիվ, կրում է այն հիմնավորող որոշակի փաստեր, տվյալներ կամ տեղեկություններ ներկայացնելու պարտականություն, որոնք անկողմնակալ երրորդ անձին հնարավորություն կտան ողջամտորեն ենթադրել, որ իրավաբանական անձի գործունեությունն ամբողջությամբ կամ վերաբերելի մասով կառավարվում, վերահսկվում կամ որևէ կերպ փաստացի ուղղորդվում է մեղադրյալի կամ այն ֆիզիկական անձի կողմից, որի վերաբերյալ առկա են ենթադրյալ հանցանք կատարելու մասին վկայող փաստեր, և բանկային կամ հարակից գաղտնիք պարունակող փաստաթղթերը կամ առարկաներն ուղղակիորեն առնչվում են վերջինիս վերագրվող փաստերին:

16. Սույն վարույթի նյութերի ուսումնասիրությունից երևում է, որ.

¹⁴ Տե՛ս, Վճռաբեկ դատարանի՝ *Արա Մինասյանի* գործով 2023 թվականի մայիսի 11-ի թիվ ԵԴ/2640/07/18 որոշումը:

- Նախաքննության մարմինն Առաջին ատյանի դատարան ներկայացված բանկային գաղտնիքի առգրավում կատարելու վերաբերյալ միջնորդությամբ նշել է, որ քրեական վարույթով ապացուցման ենթակա մի շարք փաստական հանգամանքներ, այդ թվում՝ [REDACTED] գույքի (դրամական միջոցների)՝ նրանց օրինական եկամուտներն էականորեն գերազանցող և դրանցով ողջամտորեն չհիմնավորվող ավելացումը և (կամ) պարտավորությունների նվազումը, այդ թվում՝ նրանց հաշվեհամարներն օրինական եկամուտներից տարբերվող, այդ եկամուտներն էականորեն գերազանցող գումարներով համալրվելու (այդ թվում՝ փոխանցումներով, կանխիկ կամ անկանխիկ մուտքագրումներով և այլ բնույթի բանկային գործարքներով համալրվելու), նրանց հաշվեհամարներից գումարների ելքագրման (այդ թվում՝ փոխանցումներով, կանխիկ կամ անկանխիկ ելքագրումներով և այլ բնույթի բանկային գործարքներով ելքագրումների) և դրանց իրավաչափությանն առնչվող մյուս հանգամանքերը պարզելու, վերոհիշյալ գումարների հանցավոր ծագումը [REDACTED]

[REDACTED] թաքցնելու կամ խեղաթյուրելու, դրանց իրական բնույթը, ծագման աղբյուրը, գտնվելու վայրը, տնօրինման եղանակը, տեղաշարժը, տեղաբաշխումը, իրավունքները կամ պատկանելությունը թաքցնելու կամ խեղաթյուրելու հանգամանքները պարզելու համար անհրաժեշտ է Կենտրոնական բանկի միջոցով առևտրային բանկերից և վարկային կազմակերպություններից հավաքագրել, ապա Կենտրոնական բանկից առգրավել [REDACTED] անվամբ այդ բանկերում և վարկային կազմակերպություններում երբևէ՝ մինչև տվյալների տրամադրման պահն ընկած ժամանակահատվածը ձևավորված (գեներացված) ու առկա բանկային գաղտնիք պարունակող ողջ տեղեկատվությունը, այդ թվում՝ մինչև տեղեկատվության տրամադրման պահն ընկած ժամանակահատվածը գործած կամ գործող բանկային (քարտային) հաշիվներին կատարված ցանկացած մուտքերի, ներառյալ կանխիկ մուտքագրումների, այդ հաշիվներին կատարված փոխանցումների, հաշիվների համալրում ենթադրող այլ գործարքների, այդ հաշիվներից կատարված ցանկացած դրամական ելքերի, փոխանցումների,

անհաշիվ փոխանցումների, վճարումների, գումարների կանխիկացումների և ցանկացած այլ տեսակի (բնույթի) բանկային գործարքների վերաբերյալ տեղեկատվությունը (այդպիսիք պարունակող փաստաթղթերը):

Նախաքննության մարմինը միջնորդությամբ արձանագրել է, որ ակնկալվող բանկային գաղտնիք պարունակող տեղեկությունները (այդպիսիք պարունակող փաստաթղթերը) վերաբերում են [REDACTED] կողմից [REDACTED]

ձևական ֆինանսական շարժեր կատարելուն, որի կապակցությամբ հարկ է փաստել, որ վարույթն իրականացնող մարմնի գնահատմամբ առկա տեղեկությունները բավարար են գնահատելու համար, որ կատարված վերոգրյալ գործարքներն իրենցում փողերի լվացման առումով ռիսկեր են պարունակում և ակնկալվում է, որ բանկային գաղտնիք պարունակող հիշյալ տեղեկությունների (այդպիսիք պարունակող փաստաթղթերի) առգրավման արդյունքում ձեռք են բերվելու նոր փաստական տվյալներ, որոնք նպաստելու են քրեական վարույթով ապացուցման ենթակա հանգամանքները հաստատող նոր ապացույցներ ձեռք բերելուն: Բացի այդ, վերոհիշյալ՝ բանկային գաղտնիք պարունակող տեղեկություններն (այդպիսիք պարունակող փաստաթղթերն) այլ եղանակով ստանալը ողջամտորեն անհնար է, քանի որ ակնկալվող տեղեկությունների և փաստաթղթերի տիրապետողը Հայաստանի Հանրապետության համապատասխան առևտրային բանկերը և վարկային կազմակերպություններն են, որոնցից այդ տեղեկություններն ու փաստաթղթերը ստանալու իրավաչափ և օրինական ձևը բանկային գաղտնիք պարունակող փաստաթղթերի առգրավումն է¹⁵:

- Առաջին ատյանի դատարանն արձանագրել է, որ քննիչի միջնորդությամբ չի հիմնավորվել [REDACTED]

[REDACTED] ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 239-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 4-րդ կետով նախատեսված սուբյեկտ հանդիսանալու հանգամանքը, քանի որ միջնորդության մեջ նշվել է, որ [REDACTED] կողմից [REDACTED]

ձևական ֆինանսական շարժեր են կատարվել, սակայն փաստական տվյալներ չեն

¹⁵ Տե՛ս սույն որոշման 7-րդ կետը:

ներկայացվել դրա վերաբերյալ, բացի այդ որևէ վերլուծություն ու եզրահանգում չի կատարվել, որ այդ անձինք հանդիսանում են [REDACTED] [REDACTED] գործունեությունն ամբողջությամբ կամ վերաբերելի մասով կառավարող, վերահսկող ֆիզիկական անձինք, և ներկայացված միջնորդությունը մերժել է¹⁶:

- Վերաքննիչ դատարանը, անփոփոխ թողնելով Առաջին ատյանի դատարանի որոշումը, արձանագրել է, որ քննիչի կողմից ներկայացված միջնորդությամբ որևէ փաստական տվյալ չի ներկայացվել, չի հիմնավորվել, որ [REDACTED] [REDACTED] կողմից [REDACTED] ձևական ֆինանսական շարժեր են կատարվել, իսկ այն հանգամանքը, որ [REDACTED] հանդիսանում է [REDACTED] [REDACTED] իսկ [REDACTED] որպես [REDACTED] աշխատում է [REDACTED] [REDACTED] բացի այդ, [REDACTED] ՀՀ արդարադատության նախարարության իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի գործակալության պետի գրության համաձայն [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] ինքնին բավարար չէ արձանագրելու, որ նրանք [REDACTED] [REDACTED] ձևական ֆինանսական շարժեր են կատարել:

Վերաքննիչ դատարանը նաև արձանագրել է, որ այն հանգամանքը, որ [REDACTED] [REDACTED] վերաբերվող բանկային գաղտնիք կազմող տեղեկությունների զննության արձանագրության համաձայն՝ փոխանցում է կատարվել [REDACTED] [REDACTED] կողմից, ընդհանուր [REDACTED] [REDACTED] չափով [REDACTED] [REDACTED] գործարքի նկարագրությամբ, ևս որևէ տվյալ չի պարունակում [REDACTED] [REDACTED] կողմից [REDACTED]

¹⁶ Տե՛ս սույն որոշման 8-րդ կետը:

այստեղ այն գործողություններն են, որոնց միջոցով, հնարավոր է, հանցավոր ակտիվը, անցնելով մի քանի փուլային շրջապտույտ, ստացել է օրինական տեսք: Ուստի անհրաժեշտ է բացահայտել այս շղթայի յուրաքանչյուր օղակի ենթադրյալ քողարկված նպատակը:

Վճռաբեկ դատարանն ընդգծում է, որ Ֆինանսական հանցագործությունների քննությունը չի կարող լինել ամբողջական առանց ակտիվների շարժի և դրանք տիրապետող անձանց գույքային դրության վերաբերյալ բավարար տեղեկությունների հավաքման: Հանցավոր եկամուտների ձևավորման և դրանց հետագա ճակատագրի ուսումնասիրությունը կարևոր նշանակություն կարող է ունենալ ֆինանսական հանցագործությունների համակողմանի քննությունն ապահովելու տեսանկյունից: Ֆինանսական քննության անմիջական նպատակն է այնպիսի ապացույցների հավաքումը, որոնք հաստատում են ակտիվների և հանցանքի միջև կապի առկայությունը կամ հանցանքի արդյունքում ստացված եկամուտների ծավալը: Նշված նպատակին հնարավոր է հասնել հետևելով ակտիվների շարժին: Ֆինանսների շարժին հետևելու արդյունքում կարող է բացահայտվել նաև գործի համար հետաքրքրություն ներկայացնող անձանց լայն շրջանակ: Ընդ որում, հանցանքի կատարման ամբողջական պատկերը ստանալու համար կարևոր է հստակեցնել ինչպես գործի համար նշանակություն ունեցող անձանց շրջանակը, այնպես էլ նրանց փոխկապակցվածությունը: Պետք է հաշվի առնել նաև, որ անուղղակի ապացույցները նույնպես կարող են էական նշանակություն ունենալ փողերի լվացման հանցակազմի տարրերի ապացուցման տեսանկյունից: Նշված հանգամանքները բացահայտելու համար գործի քննության պլանավորման ընթացքում պետք է հաշվի առնել ֆինանսական բնույթի տեղեկություններ հավաքելու անհրաժեշտությունը, դրանց ստացման հնարավոր աղբյուրները, անհրաժեշտ քննչական գործողությունների ցանկը և դրանց կատարման առավել նպատակահարմար պահը¹⁸:

¹⁸ Տե՛ս, Փողերի լվացման գործերի քննության ուղեցույցը, հաստատվել է «Հայաստանի Հանրապետությունում փողերի լվացման, ահաբեկչության ֆինանսավորման և զանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման ֆինանսավորման դեմ տարվող պայքարի հարցերով» միջգերատեսչական հանձնաժողովի 2023 թվականի մարտի 2-ի նիստում, էջեր 21-27:

17.1. Վերոշարադրյալի հաշվառմամբ, Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ սույն դեպքում ստորադաս դատարանները հաշվի չեն առել ներկայացված միջնորդության հիմնավորվածությունը հաստատող փաստակազմում և միջնորդությանը կից ներկայացված նյութերում առկա՝ սույն որոշման 7-7.5-րդ կետերում վկայակոչված փաստական հանգամանքները, որոնք բանկային գաղտնիքի սահմանափակման իրավական առանձնահատկությամբ պայմանավորված ձևավորում են հիմնավոր ենթադրություն [REDACTED] կողմից [REDACTED] ձևական ֆինանսական շարժեր կատարելու վերաբերյալ: Այսպես, ստորադաս դատարանները հաշվի չեն առել, որ.

- [REDACTED] անվամբ սեփականության իրավունքով գրանցված՝ [REDACTED]

[REDACTED] օտարվել է [REDACTED], այնուհետև, ըստ նախաքննության մարմնի միջնորդության՝ վերջինս նշված գույքը [REDACTED] առուվաճառքի պայմանագրով վերավաճառել է [REDACTED] ով [REDACTED]

աշխատակից է, որն էլ [REDACTED] առուվաճառքի պայմանագրով [REDACTED]

օտարել է [REDACTED] հետ փոխկապակցված անձ՝ [REDACTED], այն պայմաններում, երբ [REDACTED]

[REDACTED] ձեռք է բերել դեռևս [REDACTED]

[REDACTED] վճարել [REDACTED]

[REDACTED] անվամբ սեփականության իրավունքով հաշվառված են [REDACTED]

¹⁹ Տե՛ս սույն որոշման 7-րդ և 7.1-րդ կետերը:

²⁰ Տե՛ս սույն որոշման 7.1-րդ կետը:

- [REDACTED] ընկած ժամանակահատվածում [REDACTED] օրինական եկամուտները կազմել են [REDACTED], մինչդեռ վերջինիս բանկային հաշիվներին մուտք է եղել՝ [REDACTED]: [REDACTED] հաշվեհամարներին փոխանցված [REDACTED] ծագման աղբյուրը զննությամբ չի արձանագրվել²¹:

[REDACTED] ընկած ժամանակահատվածում [REDACTED] օրինական եկամուտները կազմել են [REDACTED], մինչդեռ վերջինիս բանկային հաշիվներին մուտք է եղել [REDACTED]: [REDACTED] ծագման աղբյուրն առկա չէ²²:

- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

- [REDACTED]
[REDACTED] իսկ [REDACTED] ըստ նախաքննության մարմնի միջնորդության, որպես [REDACTED] աշխատում է [REDACTED]
[REDACTED]

- [REDACTED]
բանկային հաշվեհամարին արձանագրվել են փոխանցումներ նաև [REDACTED]
[REDACTED] կողմից, ընդհանուր [REDACTED]
[REDACTED] չափով՝ [REDACTED]
[REDACTED] գործարքի նկարագրությամբ²⁵:

- [REDACTED] պատկանող դոլարային հաշվեհամարին [REDACTED]
[REDACTED] ընկած ժամանակահատվածում
մուտքագրվել է ընդհանուր [REDACTED]: Նշված հաշվեհամարից [REDACTED]
[REDACTED] կողմից ելքագրվել է [REDACTED]
նպատակը նշվել [REDACTED]

²¹ Տե՛ս սույն որոշման 7.1-րդ կետը:

²² Տե՛ս սույն որոշման 7.1-րդ կետը:

²³ Տե՛ս սույն որոշման 7.2-րդ կետը:

²⁴ Տե՛ս սույն որոշման 7-րդ կետը:

²⁵ Տե՛ս սույն որոշման 7.3-րդ կետը:

██ սպատակի նշումով ██████████ կողմից փոխանցվել է նույն հաշվեհամարին²⁶:

Զննությամբ պարզվել է նաև, որ ██████████ պատկանող հաշվեհամարին ██████████ ██████████ ██████████ ընկած ժամանակահատվածում մուտքագրվել է ընդհանուր ██████████, որից ██████████ ██████████ ██████████ որպես ██████████ ██████████՝ որպես ██████████

██████████ պատկանող ██████████ հաշվեհամարին ██████████ թվականներն ընկած ժամանակահատվածում մուտքագրվել է ընդհանուր՝ ██████████ ██████████, ելքագրվել՝ ██████████, որից ██████████ անվամբ ելքագրվել է ընդհանուր ██████████

██
██

████████████████████ գործարքի նկարագրությամբ: Նույն օրը նշված գումարը ելքագրվել է ██████████ անվամբ²⁹:

- ██████████ հաշվեհամարից ██████████ ██████████ հաշվեհամարին փոխանցվել է ██████████ ██████████ համաձայն ██████████ ██████████ գործարքի նկարագրությամբ³⁰:

18. Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է նաև, որ ստորադաս դատարանները, կասկածի տակ չդնելով ██████████

██ ██████████ լինելու

հանգամանքը, անհիմն հետևության են եկել, որ հնարավոր չէ հիմնավոր դատողություններ անել այն մասին, որ ██████████ գործունեությունն ամբողջությամբ կամ վերաբերելի մասով կառավարվում, վերահսկվում կամ որևէ

²⁶ Տե՛ս սույն որոշման 7.4-րդ կետը:
²⁷ Տե՛ս սույն որոշման 7.4-րդ կետը:
²⁸ Տե՛ս սույն որոշման 7.4-րդ կետը:
²⁹ Տե՛ս սույն որոշման 7.4-րդ կետը:
³⁰ Տե՛ս սույն որոշման 7.5-րդ կետը:

կերպ փաստացի ուղղորդվում է [REDACTED] կողմից: Մինչդեռ տևական ժամանակ [REDACTED] լինելու փաստն ինքնին բավարար էր [REDACTED] գործունեությունը [REDACTED] կողմից կառավարելու վերաբերյալ հիմնավոր ենթադրություն անելու համար:

19. Հետևաբար, Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ ստորադաս դատարանների հետևությունը [REDACTED] [REDACTED] բանկային գաղտնիքի առգրավում կատարելու միջնորդությունը մերժելու մասին իրավաչափ չէ:

20. Անփոփելով վերոգրյալը, Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ ստորադաս դատարանները թույլ են տվել ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 15-րդ հոդվածի խախտում, որը ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 362-րդ հոդվածի համաձայն՝ հիմք է ստորադաս դատարանների դատական ակտերը բեկանելու և վարույթը Առաջին ատյանի դատարան նոր քննության փոխանցելու համար³¹:

Անփոփելով վերոշարադրյալը, Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ նոր քննության ընթացքում ստորադաս դատարանը, սույն որոշմամբ արտահայտված իրավական դիրքորոշումների հաշվառմամբ, պետք է քննության առնի նախաքննության մարմնի միջնորդությունը և հանգի համապատասխան հետևության:

Ելնելով վերոգրյալից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 162-րդ, 163-րդ, 171-րդ հոդվածներով և Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքի 31-րդ, 33-րդ, 34-րդ, 264-րդ, 281-րդ, 352-րդ, 359-րդ, 361-363-րդ և 400-րդ հոդվածներով՝ Վճռաբեկ դատարանը

³¹ Տե՛ս, Վճռաբեկ դատարանի՝ Հրայր Հովսեփյանի գործով 2020 թվականի մայիսի 25-ի թիվ ԵԴ/0426/11/18 և Ավաթ Ամիրի գործով 2023 թվականի հունվարի 25-ի թիվ ԵԴ/0752/06/22 որոշումները:

Ո Ր Ո Շ Ե Ց

Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանի՝ 2025 թվականի հունիսի 5-ի որոշումը և այն անփոփոխ թողնելու մասին ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանի՝ 2025 թվականի հուլիսի 18-ի որոշումը բեկանել և վարույթը փոխանցել Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան՝ նոր քննության:

Որոշումն օրինական ուժի մեջ է մտնում կայացնելու օրը:

Նախագահող՝ _____ Հ.ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Դատավորներ՝ _____ Ս.ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ

_____ Հ.ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

_____ Ա.ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

_____ Լ.ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ

_____ Ա.ՊՈՂՈՍՅԱՆ